

Серед проблем, які можуть бути висвітлені лімінальним театром, можна назвати наступні: расизм, сексизм, гендерна нерівність, бідність, екологічні проблеми, соціальна несправедливість, глобальне потепління, дискримінація, насильство, конфлікти в різних країнах світу, війни, криза біженців, кібербулінг, глобалізація, криза ідентичності, соціальна нерівність та інші.

Цей жанр поєднує в собі театральні вистави, інсталяції та перформанси, які використовують граничні ситуації для створення емоційного зв'язку з глядачем та провокують його до саморефлексії.

Часто виникає ситуація, коли в пошуках нових сенсів людина знову відвідує ту саму виставу вже зі зміненим світосприйняттям, дивиться її доти, доки не виникає власна позиція. Водночас для такого глядача вистава відчувається кожен раз новою та відредагрованою (під час вистави «Кисень» за п'єсою Івана Вирипаєва в Харківському авторському театрі «Котелок», де деякі глядачі приходили на виставу понад 15 разів в пошуках нових точок відліку).

Ритуали в лімінальному театрі можуть мати різні форми та зміст, від звернення до міфології та фольклору до створення нових ритуалів, спрямованих на відображення сучасних соціальних проблем.

Виконавець може бути розглянутий як лімінальна фігура, оскільки він або вона може перетворитися на іншу людину, творчо експериментувати зі своїм тілом та голосом. Поняття лімінальності може бути важливим для розуміння не тільки театру, а й інших видів мистецтва, зокрема музики, танцю та кіно.

В. Гориславець, М. Поляков, С. Сабрук-Шовстенко

ОСВІТА СУЧАСНОГО АКТОРА В ЛІМІНАЛЬНОМУ ВИМІРІ

V. Horyslavets, M. Poliakov, S. Sabruk-Shovstenko

EDUCATION OF A MODERN ACTOR IN THE LIMINAL DIMENSION

У 90-х роках ХХ століття режисерська освіта була поділена на два типи. У результаті з'явилися режисери драми та режисери естради й масових свят. Сьогодні можливо настав час поділити освіту актора на два типи.

Застосування концепту лімінальності до перформансу дозволяє розглядати його як місце, де настає взаємодія між перформером та глядачем, а також між тілом та місцем виступу.

Застосування концепту лімінальності дає змогу розглядати перформанс як місце, де можливе перетворення та зміна ролей, ідентичності та соціального порядку, а також як місце, де можна досліджувати питання влади та підпорядкованості у відносинах між перформером та глядачем.

Одним із важливих чинників є трикстер (англ. trickster) — це архетип, що відображає собою фігуру, яка використовує хитрість, лукавство, жаргівливість та інші незвичайні засоби, з метою перетворення світу навколо себе.

У загальному контексті трикстер може виступати як метафора трансформації та зміни, якої зазнав глядач під час перегляду вистави. Він є символом переходу від одного стану до іншого та може допомогти глядачам бачити світ інакше.

Відмова від контролю: театр повинен відмовитися від повного контролю над процесом, дозволяючи акторам та іншим учасникам вистави взаємодіяти з такими непередбачуваними факторами, як глядачі, атмосфера в залі тощо.

Режисер може використовувати лімінальні техніки, щоб занурити глядачів в імерсивний світ, де вони можуть відчуті зміну своєї екзистенції та стати свідками глибоких перетворень.

Маргінальність може допомогти авторові й митцю звернутися до тем, які є важливими для меншості або ігноруються суспільством. Зважаючи на це, лімінальність та маргінальність можуть бути важливими засобами для розуміння театрального процесу та ролі, яку він відіграє в сучасному світі. Вони можуть надати новітній підхід до театрального мистецтва та допомогти створити важливі діалоги між глядачами та митцями.

У лімінальному театрі екзистенційні питання розглядаються з позицій філософії, психології та соціальних наук, що дає можливість глибше розуміти та відчувати проблематику. Це може допомогти людині краще усвідомити себе, своє місце у світі та свої стосунки з іншими людьми.

Водночас це вимагає нового актора, який проявляє себе як драматург, режисер, художник, має широкий кругозір, є живим автором простору. Такий актор має не лише мислити з боку своєї ролі, а й мати за собою постійно вібруючий задум вистави, що означає — володіти навичками драматурга, режисера, художника.

За допомогою порогових переходів лімінальний театр може стимулювати людей до перетворення своїх життів та прагнення до змін у світі. Лімінальний театр може допомогти людям зрозуміти та відчуті на своїй шкірі соціальні проблеми та наблизити їх до розв'язання.

Порогові переходи стали дуже потрібні не лише у вигляді ритуалів давніх цивілізацій, наприклад африканських племен, але й людині сьогодні, оскільки ми живемо у складних умовах, де є багато соціальних проблем, які потребують вирішення. Експеримент, який був проведений на теренах Європейських закладів освіти, підтвердив необхідність підготовки окремих двох напрямів акторської освіти: традиційного класичного актора та актора сучасного, що володіє принципами лімінального виміру. Зараз ми маємо можливість спостерігати за такою тенденцією, яка відбувається в багатьох театральних ЗВО Європи та світу. Такий актор і буде трикстером лімінального простору.

Каскад харківських фестивалів («Курбалесія», «Я і Села Брук») та численні досліді показали потребу у виникненні розподілу театральної кафедри на два напрями: актор класичного репертуару та кіно й актор сучасного театру. У майбутньому це дасть змогу виявити лімінальний поріг між двома напрямками.

Р. Набоков

**ВІКЛАДАННЯ КУРСУ «РЕЖИСУРА ШОУ ТА АРТПРОЄКТІВ»
В УМОВАХ ЕКСТРЕНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В ХДАК**

R. Nabokov

**TEACHING OF THE “DIRECTING OF THE SHOW AND ART PROJECTS” COURSE
IN EMERGENCY CONDITIONS OF DISTANCE ONLINE EDUCATION AT KSAC**

Воєнний стан, що пов'язаний з бойовими діями країни-агресора, та розповсюдження коронавірусної інфекції, а саме COVID-19, значною мірою відобразилися на розвитку всіх напрямів життєдіяльності українського суспільства, зачепили його економічну, соціальну, політичну, духовну сфери.